

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

*Tento materiál vznikl jako součást projektu
EduCom, který je spolufinancován Evropským
sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.*

ŘEZNÉ PODMÍNKY

Jan Jersák
Technická univerzita v Liberci

EDUCATION COMPANY

Technologie III - OBRÁBĚNÍ

**Technická univerzita v Liberci a partneři
Preciosa, a.s. a TOS Varnsdorf a.s.**

TU v Liberci

PRECIOSA

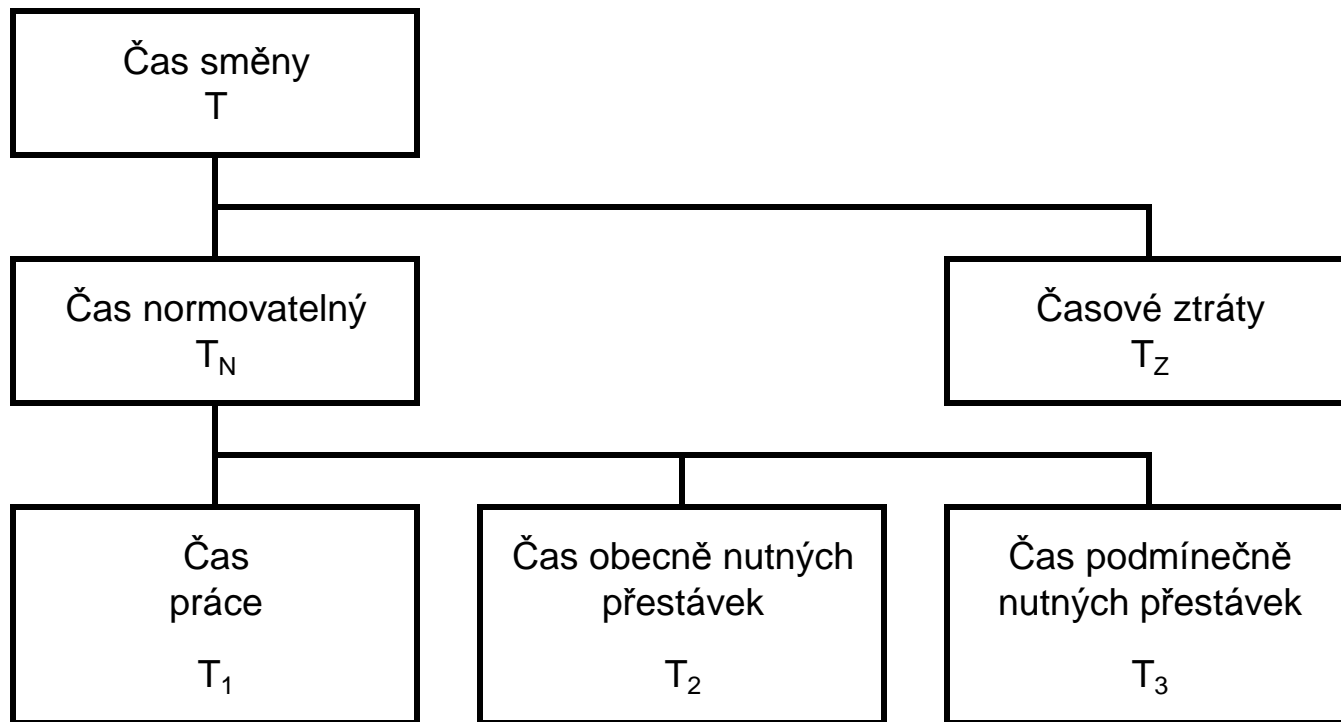

OBSAH PŘEDNÁŠKY

1. Členění spotřeby času
2. Produktivita obrábění
3. Dosahovaná přesnost a drsnost povrchu
4. Řezné podmínky
5. Optimalizace obrábění

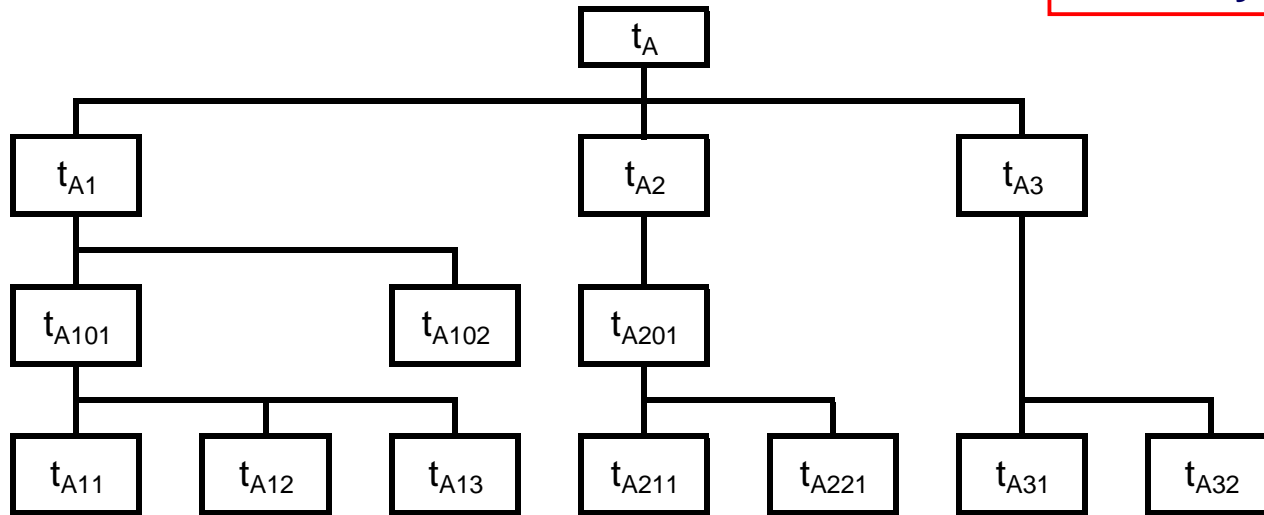
Členění spotřeby času

- Členění spotřeby času z hlediska pracovníka

Členění spotřeby času

• Typové schéma normy času jednotkového

Složka času :

Značení časů : $t_{x x x x}$

Druh času :

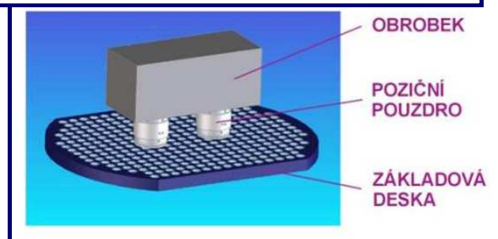
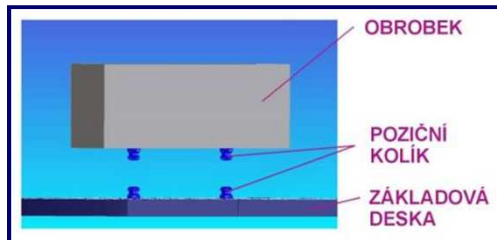
- x A - jednotkový čas (úměrný počtu kusů)
- B - dávkový čas (úměrný počtu dávek)
- C - směnový čas (úměrný počtu směn)

- x 1 - čas práce
- 2 - čas obecně nutných přestávek
- 3 - čas podmíněčně nutných přestávek
- x 1 - čas za klidu stroje
- 2 - čas za chodu stroje
- 3 - čas strojně-ruční
- 0 - úhrnem
- x 1 - čas pravidelně se vyskytující
- 2 - čas nepravidelně se vyskytující

Členění spotřeby času

ZKRÁCENÍ VEDLEJŠÍCH ČASŮ - nová metoda upínání obrobků

- princip nové metody upínání:

- **výhody**

- přístup k obrobku z 5-ti stran,
- vysoká přesnost polohování
- vysoká rychlost upínání,
- vysoké upínací síly (tuhost),
- minimální deformace obrobku,
- jednoduchá obsluha

Pozn.: info fy SCHUNK GmbH & Co. KG
- seminář TU Dresden

- klasické upínání upínacími

KROK 1

KROK 2

KROK 3

KROK 4

KROK 5

- 1 ... otvory na obrobku
- 2 ... poziční kol. na obrobku
- 3 ... poziční kol. na základ. desce

- 4 ... upnutí obrobku pozičními pouzdry
- 5 ... obrábění

- pneumatická poziční pouzdra

Produktivita obrábění

Produktivitu obrábění hodnotíme :

- a) počtem vyrobených součástí za jednotku času
- b) délkou času potřebného pro jejich výrobu

Měřítkem produktivity při **hrubování** je **objemový výkon obrábění** Q_w [mm³/s]
- vyjadřuje objem odebraného materiálu (v mm³) za jednotku času

- kde :

V ... objem odebraného materiálu
 t_s ... čas strojní

$$Q_w = \frac{V}{t_s}$$

Měřítkem produktivity při **dokončování** je **plošný výkon obrábění** Q_a [mm²/s]
- vyjadřuje velikost obrobené plochy (v mm²) za jednotku času

- kde :

S ... velikost obrobené plochy
 t_s ... čas strojní

$$Q_a = \frac{S}{t_s}$$

Dosahovaná přesnost a drsnost povrchu

Orientační hodnoty drsnosti povrchu a přesnosti rozměrů

způsob obrábění	drsnost povrchu Ra [μm]	přesnost rozměrů IT
Hrubování	> 6,3	≥ 12
Obrábění načisto	1,6 - 6,3	9 - 11
Jemné obrábění	0,2 - 1,6	5 - 8
Speciální dokončovací obrábění	< 0,2	< 5

Řezné podmínky - orientační souhrn

způsob obrábění	hloubka záběru	posuv	řezná rychlost
soustružení	0,03 až 30 mm	0,05 až 2 mm/ot	10 až 600 m.min ⁻¹
frézování	0,5 až 20 mm i více	0,05 až 0,4 mm/zub	20 až 570 m.min ⁻¹
vrtání	-	0,05 až 1,1 mm/ot	10 až 300 m.min ⁻¹
vyhrubování	0,3 až 1 mm	- " -	15 až 45 m.min ⁻¹
vystružování	0,1 až 0,3 mm	- " -	3,5 až 15 m.min ⁻¹
broušení	0,001 až 0,075 mm/ot	8 až 35 m.min ⁻¹	20 až 120 m.s ⁻¹

Volba **řezných podmínek** je závislá na vlastnostech nástroje, stroje, obrobku i prostředí (materiál řezného nástroje, druh stroje a obráběného materiálu a chlazení a pod.) a na požadovaných vlastnostech obrobku (přesnost rozměrů a tvaru, drsnost obrobeného povrchu, ovlivnění povrchové vrstvy obrobené plochy a pod.). Při obrábění vysokými řeznými rychlostmi vzniká v místě řezu značné množství tepla; při intenzivním obrábění je proto ve většině případů nutné přivádět do místa obrábění dostatečné množství řezné kapaliny. Řezná kapalina splňuje následující základní funkce: odvádí část tepla, vzniklého při obrábění, snižuje tření v místě řezu a tím i množství vzniklého tepla a odplavuje vzniklé třísky. Při volbě řezných podmínek je vhodné se řídit doporučeními výrobce nástrojů, které výrobci uvádí v katalogu nebo v příručkách.

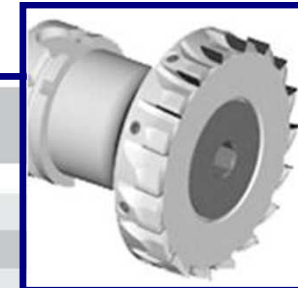
Řezné podmínky

VYSOCEPRODUKTIVNÍ NÁSTROJE Z POLYKRISTALICKÉHO DIAMANTU

Pozn.:
info fy Mapal C&S s.r.o.

• HSC frézování

Materiál	Řezná rychlost v_c (m/min)	Posuv na zub f_z (mm)	Hloubka záběru (mm)
Al < 4%Si	500 – 5,000	0.05 – 0.2	0.1 – 5.0
Al 4–8%Si	500 – 4,000	0.05 – 0.2	0.1 – 5.0
Al 9–13%Si	400 – 3,800	0.05 – 0.2	0.1 – 5.0
Al > 13% Si	250 – 3,000	0.03 – 0.15	0.1 – 3.0
slitiny hořčíku	300 – 6,000 ●	0.05 – 0.3	0.1 – 4.0
slitiny mědi	300 – 6,000 ●	0.05 – 0.4	0.1 – 3.0
mosaz	300 – 5,000	0.05 – 0.25	0.1 – 4.0
grafit	250 – 2,500	0.05 – 0.2	0.1 – 3.0

• v_c až
100 m/s !

• HSC vrtání

Materiál	Řezná rychlost v_c (m/min)	Posuv na zub f_z (mm)	Hloubka záběru (mm)
Al < 4%Si	300 – 1.200	0,1 – 0,4	0,1 – 4,0
Al 4–8%Si	200 – 1.000	0,1 – 0,4	0,1 – 4,0
Al 9–13%Si	100 – 800	0,08 – 0,2	0,1 – 4,0
Al > 13% Si	100 – 800	0,05 – 0,2	0,1 – 3,0
slitiny hořčíku	200 – 1.000	0,1 – 0,4	0,1 – 4,0
slitiny mědi	100 – 500	0,05 – 0,2	0,1 – 4,0
mosaz	200 – 1.000	0,05 – 0,15	0,1 – 4,0
grafit	250 – 1.500 ●	0,01 – 0,1	0,1 – 2,0

• v_c až
25 m/s !

Řezné podmínky

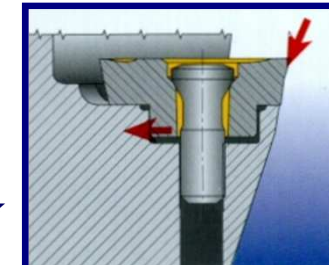
VYSOCEPRODUKTIVNÍ FRÉZOVACÍ HLAVY HFC

- snížení
strojního času

- vysoceproduktivní nástroj typu "HELIOCTO" určený pro obrábění s extrémně velkými posuvy -
  - posuv na zub $f_z = 2,5$ mm/zub ,
  - hloubka záběru $a_p = 2$ mm

- tvar VBD zajišťuje vysokou tuhost upnutí

- vysoceproduktivní nástroj typu „FEEDMILL“ určený pro obrábění s extrémně velkými posuvy -
  - posuv na zub $f_z = 3,5$ mm/zub ,
  - hloubka záběru $a_p = 1,5$ mm

Optimalizace obrábění

Optimalizace - dosažení maxima produktivity při minimálních nákladech a při zachování požadované jakosti výrobku

ZÁSADY PRO VOLBU OPTIMÁLNÍCH ŘEZNÝCH PODMÍNEK

1. řezné podmínky musí zaručit dodržení požadavků na výrobek
2. řezné podmínky musí odpovídat parametrům obráběcího stroje
3. řezné podmínky (konkrétně průřez třísky) je omezen tuhostí soustavy SNOP
4. řezné podmínky musí být voleny co nejehospodárněji

Fáze HRUBOVÁNÍ

1. **volíme co největší hloubku záběru a_p** (omezení : výkon stroje, tuhost obrobku)
2. **volíme co největší posuv f** (omezení: výkon stroje, tuhost obrobku)
3. **kontrolujeme výkon obrábění , $P_{už} \leq F_e \cdot v_e$**
4. **kontrolujeme složky výsledné řezné síly, $F_c \leq F_{cDOV}$, $F_p \leq F_{pDOV}$, $F_f \leq F_{fDOV}$**
5. **kontrolujeme zda podmínky obrábění leží v pracovní oblasti výkonové charakteristiky obráběcího stroje**

Optimalizace obrábění

HRUBOVÁNÍ (pokračování)

6. určíme optimální trvanlivost nástroje T_{OPT}

7. určíme optimální řeznou rychlost v_{cOPT} (odpovídající optimální trvanlivosti)

$$v_{cOPT} = v_T = \frac{C_v''}{a_p^{x_v} \cdot f^{y_v}} \left[\frac{\text{m}}{\text{min}} \right]$$

C_v'' ... konstanta

x_v, y_v ... exponenty

Fáze HLAZENÍ

1. hloubka záběru a_p dána přídavkem na hlazení

2. posuv f je omezen požadovanou drsností povrchu

3. pro optimální trvanlivost nástroje T_{OPT} určíme optimální řeznou rychlost v_{cOPT}

$$v_{cOPT} = v_T = \frac{C_v''}{a_p^{x_v} \cdot f^{y_v}} \left[\frac{\text{m}}{\text{min}} \right]$$

C_v'' ... konstanta

x_v, y_v ... exponenty

Optimalizace obrábění

- Určení optimální trvanlivost nástroje T_{OPT}

◆ Celkové náklady vynaložené na výrobu součásti

- nákladová funkce

$$N = N_S + N_V + N_N$$

$$N_S = t_s \cdot \frac{D_S}{60}$$

$$N_V = t_v \cdot \frac{D_S}{60}$$

$$N_N = t_s \cdot \frac{N_P - N_Z + z \cdot N_{OSTR}}{T \cdot z}$$

N_S ... nákl. na strojní práci

N_V ... nákl. na vedlejší práci

N_N ... nákl. na nástroje

t_s ... strojní čas

t_v ... vedlejší čas

$N_{P,Z}$ ... pořizovací, zůstatková hodnota nástroje

N_{OSTR} ... náklady na ostření (výměnu) nástroje

D_S ... náklady na 1 hod. práce stroje

T ... trvanlivost nástroje

z ... počet možných ostření (výměn) nástroje

Optimalizace obrábění

- Určení optimální trvanlivost nástroje T_{OPT}

- analytické řešení a grafické vyjádření

$$1. \quad N = t_s \cdot \frac{D_s}{60} + t_v \cdot \frac{D_s}{60} + t_s \cdot \frac{N_P - N_Z + z \cdot N_{OSTR}}{T \cdot z}$$

$$2. \quad N = f(T)$$

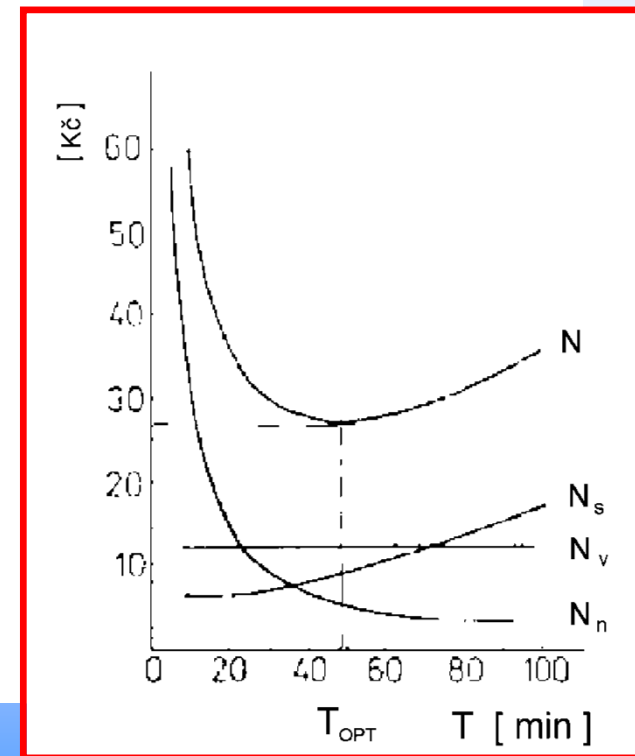
$$t_s = f(T)$$

$$t_s = K \cdot T^{\frac{1}{m}}$$

$$N = K \cdot T^{\frac{1}{m}} \cdot \frac{D_s}{60} + t_v \cdot \frac{D_s}{60} + K \cdot T^{\frac{1}{m}} \cdot \frac{N_P - N_Z + z \cdot N_{OSTR}}{T \cdot z}$$

$$3. \quad \frac{\partial N}{\partial T} = 0$$

$$\Rightarrow N_{MIN} \Rightarrow T_{OPT}$$

Řezné nástroje s definovanou geometrií břitu - aktuální tendence

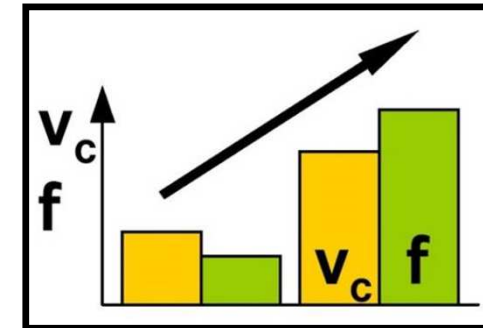
TECHNOLOGICKÉ KNOW-HOW

Hospodárnost obrábění

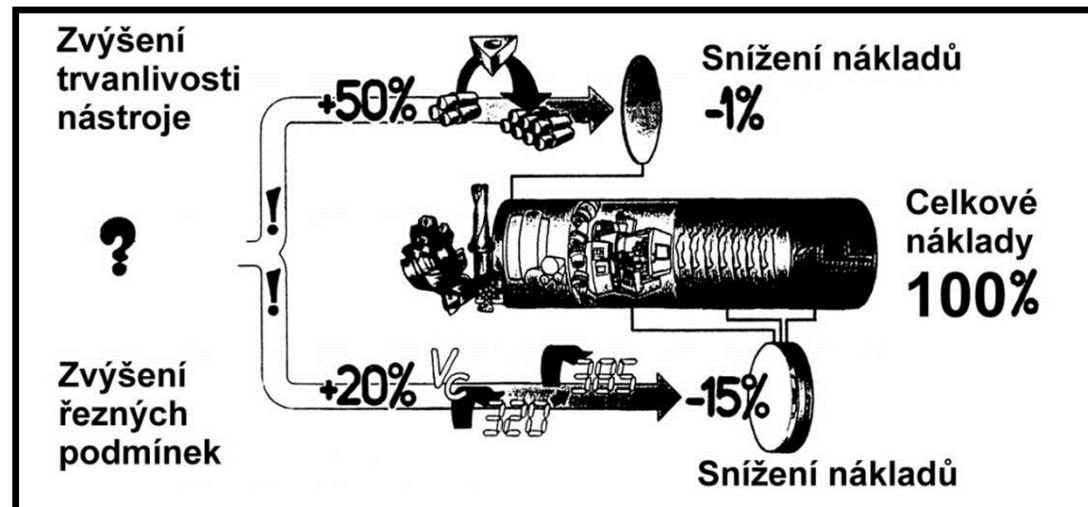
- zvyšování trvanlivosti nebo řezných podmínek ?

- zvýšení trvanlivosti o 50%
- snížení celkových nákladů o 1 %

- zvýšení řezných podmínek o 20 %
- snížení celkových nákladů o 15 %

- v_c ... řezná rychlost
- f ... posuv

Děkuji za pozornost

Tato přednáška byla inovována v rámci projektu EduCom
CZ.1.07/2.2.00/15.0089

EduCom - Inovace studijních programů s ohledem na
požadavky a potřeby průmyslové praxe zavedením inovativního
vzdělávacího systému "Výukový podnik"